Sara Kjellberg, Kristina Ericson, Linda Karlsson, Carina Olsson,
Pablo Tapia Lagunas, Eva Tornbjör, Martina Vall

Malmö högskola, biblioteket
sara.kjellberg@mah.se
2016

Bibliotekets doktorandstöd i ny form – från generisk kurs till kontextuellt lärande

Doktorander i fokus

Malmö högskolas bibliotek har haft en kurs för doktorander i vetenskaplig informationssökning sedan 2001 (Kursplan Att söka vetenskaplig information, 2011). Den har alltid fungerat väl och deltagarna har lovordat den i utvärderingarna. Ändå valde vi att 2015 pausa bibliotekets doktorandkurs. Det radikala beslutet fattades eftersom vi ville utveckla doktorandstödet ytterligare.

Under 2013 och 2014 utvärderades alla Malmö högskolas forskarutbildningar internt. Resultatet visade tydligt att de olika forskarutbildningsämnena har olika strukturer och upplägg. Samtidigt omstrukturerades de högskolegemensamma kurserna för doktorander och där ingick bibliotekets kurs om vetenskaplig informationssökning. I samband med detta såg vi möjligheten att undersöka hur biblioteket kan erbjuda stöd och tjänster som bidrar till doktorandernas akademiska miljö och som tar hänsyn till forskarutbildningarnas olikheter, individuella projekt samt disciplinära förutsättningar.

Syftet med den här artikeln är att förstå och undersöka hur bibliotekets stöd till forskarutbildningarna kan utformas, med hänsyn till doktorandernas sammanhang. Den bygger på ett projekt som genomförts på Malmö högskolas bibliotek (BIT:s doktorandstöd i nya former, 2015).

Doktorander är olika

Forskarutbildningen är dels en utbildning som syftar till att doktoranden ska uppnå vissa färdigheter och kunskaper som examineras, dels att doktoranden utför faktisk forskning och därmed bidrar till kunskapsproduktionen vid lärosätet. Doktorander kan alltså beskrivas som både studenter och forskare samtidigt. Alla utbildningar vid lärosäten i Sverige idag följer Bolognaprocessen för utbildnings- och examensstruktur och har därför övergripande lärandemål som examineras. Det finns också konkreta lärandemål för varje moment i utbildningarna. När det gäller forskarutbildningen förhåller man sig på samma sätt till de examinerande lärandemålen i högskoleförordningen. För att uppnå målen genomförs olika moment genom utbildningen, exempelvis kurser som kan bestämmas i den allmänna studieplanen för ett särskilt forskarutbildningsämne. På Malmö högskola konstateras att de högskolegemensamma kurserna bland annat bidrar till att doktoranderna ska få stöd att uppfylla de övergripande lärandemålen. Kurserna handlar exempelvis om metoder, etik, akademiskt skrivande och att presentera forskning för olika målgrupper.

Trots att det finns övergripande lärandemål är det inte *en* utbildning som alla doktorander följer på samma sätt. Ett bättre uttryck är därför att tala om forskarutbildningar i plural. Forskningspraktiker är kopplade till såväl sociala som epistemiska aspekter och det har betydelse för hur kunskapsproduktionen ser ut i forskarens ämne eller disciplin (Knorr-Cetina, 1999). Peixoto (2014) pekar på hur ämnestraditioner får betydelse för hur bilden av den lämpade doktoranden konstrueras och Lindén och Helin (1998) talar om vikten av att utveckla kontextuell kunskap om handledning av doktorander. I Doktorandspegeln (Jacobsson & Gillström, 2008) syns skillnader i utgångspunkter för en forskarutbildning genom hur olika val görs, till exempel vem som väljer avhandlingsämnet, doktoranden eller handledaren, om avhandlingen är en monografi eller sammanläggning eller om språket för avhandlingen är svenska eller engelska.

På Malmö högskolas bibliotek arbetar vi med en pedagogisk grundsyn som baseras i det kontextuella lärandet (Idépapper om informationskompetens, 2012). Med tanke på olikheter mellan discipliner och doktorandernas olika kontexter var detta något vi ville ta fasta på även i hur stödet för doktorander utvecklas och konstrueras.

Att skapa förändring

[...] action research is a participatory process concerned with developing practical knowing in the pursuit of worthwhile human purposes. It seeks to bring together action and reflection, theory and practice, in participation with others, in the pursuit of practical solutions to issues of pressing concern to people, and more generally the flourishing of individual persons and their communities. (Reason & Bradbury, 2008, s 4)

Vi har inspirerats av aktionsforskning. Det innebär att man i olika steg kartlägger en situation, formulerar frågor, planerar för en handling och sedan genomför den (Reason & Bradbury, 2008). Genom att följa den egna processen, reflektera och beskriva resultaten kan man komma framåt och utveckla en verksamhet. Detta reflekterande förhållningssätt använde vi genomgående i projektet och det gör, menar vi, att vi kan utveckla vår egen kunskap genom handling. Det var också ett bärande syfte med projektet – vi ville inte bara utveckla doktorandstödet utan även vår egen kunskap och förståelse. Aktionsforskning är en strategi som lämpar sig väl för mindre organisationsutvecklingar där man både undersöker och gör förändringar under processens gång, och där de som undersöker befinner sig nära det som undersöks (Denscombe, 2016).

Figur 1. Process i aktionsforskning efter Denscombe (2016, s 183).

Förutom den praktiktäna inriktningen och fokus på förändringsfrågor, så utmärks aktionsforskning av delaktighet och av att vara en cyklisk forskningsprocess (Figur 1.). För vårt projekt tog det sig bland annat uttryck i att vi lät projektet växa fram efter hand. Vi satte inte upp en detaljerad tidsplan och bestämde metoder och delmål i början av projektet, utan olika aktiviteter tog form i takt med att kunskaperna växte och frågorna konkretiserades. I det här fallet är deltagarna i aktionsforskningen vi själva i vår roll som bibliotekarier och förändringen sker i samspelet mellan vår kompetens och mötet med doktoranderna.

Delaktighet är en viktig komponent i aktionsforskning och den allra viktigaste målgruppen i vårt projekt är doktoranderna. Vi arbetade med att involvera dem och andra utanför biblioteket i verksamhetsutvecklingen. Man kan säga att vi arbetade genom en process där

man återkommer, upprepar och förändrar momenten (iterativt). Det gjorde att vi inom projektet hann genomföra och utvärdera aktiviteter för doktorander och även starta upp nya iterationer av aktiviteter innan projektet tog slut.

I projektet använde vi oss av olika sätt att kartlägga den nuvarande situationen. Genom litteraturstudier av tidigare rapporter och forskning fick vi bakgrundskunskap om forskarstudenter och forskningsprocessen i allmänhet vilket samtidigt genererade frågor in i projektet. Utöver det kartlades redan befintliga tjänster som biblioteket erbjuder och erfarenheter därifrån. Det var också viktigt att fånga in det specifika med att vara doktorand på Malmö högskola för att skapa rätt förutsättningar. Vi kontaktade doktorander som antagits 2015 eller senare, vilket resulterade i elva individuella möten. Vi samlade in material och statistik om forskarutbildningarna och mötte forskningskoordinator respektive ansvarig för högskolans gemensamma kurser för forskarstudenter. Dessutom identifierade vi även andra intressenter på högskolan som är involverade i forskarutbildningarna. Malmö högskola har ett forskarutbildningsutskott som tillhör forskningsberedningen där gemensamma frågor kring forskarutbildningarna bereds. Det finns också en doktorandkår som företräder doktoranderna. Båda dessa grupperingar träffade vi för att hämta in idéer och synpunkter. I ett senare skede mötte vi dessutom de forskare som gick handledarutbildningen och diskuterade med dem om doktoranders behov av stöd.

Doktoranders behov och bibliotekets stöd

Vi presenterar nedan det underlag som vi arbetat med för att diskutera doktoranders behov och bibliotekets stöd. Inledningsvis kommer en sammanfattning om doktorander och bibliotek baserat i tidigare studier, efter det följer en beskrivning av doktorandernas sammanhang med utgångspunkt i doktorandernas situation på Malmö högskola. Detta leder fram till utformningen av den stödstruktur som Malmö högskolas bibliotek erbjuder från och med hösten 2016, med reflektioner kring form och innehåll. Avslutningsvis ges en beskrivning av de organisatoriska förutsättningarna.

Doktorander och bibliotek

Bent, Gannon-Leary och Webb (2008) talar om *seven ages of research*, hur forskares behov, användning och förståelse av information skiftar i olika faser i karriären. Det har därmed betydelse också för vilket stöd biblioteket kan och bör vara. Doktoranderna befinner sig tidigt i sin karriär som forskare, där lärandet av att bli en del i sin disciplin (jmf Peixoto, 2014) är sammanflätat med flera delar av det stöd som bibliotek erbjuder (Palmer, Teffaue & Pirmann, 2009). I litteraturöversikten av Palmer et al. (2009) beskrivs skillnaderna mellan humanister och forskare från naturvetenskap/medicin och samhällsvetenskaper (*sciences* och *social sciences*) när det gäller fem aktiviteter som ingår i att forska: söka, samla, läsa, skriva och samarbeta. En skillnad som lyfts fram är att humanister oftare *browsar* och läser material fler gånger liksom att de snarare konsulterar än samarbetar med kollegor där å andra sidan

forskare från de hårdare vetenskaperna tydligare söker efter litteratur, samförfattar och delar data:

[...]scientists and others who test conjectures or solve problems with data they generate tend to place more importance on direct searching, monitoring, and scanning activities. Collaboration is common, resulting in a high level of co- authoring and the need to coordinate activities among the research team. (Palmer et al., 2009, s 35)

Till respektive aktivitet härleder de sedan basfunktioner som är gemensamma för vetenskaplig verksamhet mellan discipliner och som utgör en konceptuell ram för att diskutera hur biblioteksservice kan stödja forskare. Även om detta också utgör generaliseringar är ämnesskillnader en viktig aspekt när det gäller utformningen av bibliotekets stöd.

Det har gjorts många undersökningar om forsknings- och forskarstöd i bibliotek (Aquilonius, Gullberg, Krook, Lindholm, & Tapia, 2008; Aspengren, 2014; Drachen, Larsen, Gullbekk, Westbye, & Lach, 2011; Gullbekk, Rullestad, & i Calvo, 2013; Voog et al., 2013). I dessa, liksom i Palmer et al. (2009), undersöks och mappas forskarens eller forskarstudentens behov av olika aktiviteter mot bibliotekets tjänster och stöd. Behoven finns inom alla delar av bibliotekets verksamhet och handlar om både mer traditionella bibliotekstjänster och nyare utvecklingsområden. De svenska bibliotekens uttalade forskarstöd tenderar att fokusera på publicering (Aspengren, 2014) och på många svenska lärosäten finns bibliotekarier som arbetar med särskilt fokus mot forskare (Aspengren, 2014). I den mån forskarstudenter skiljs ut som grupp, handlar det framför allt om utbudet av kurser i informationssökning, skrivande och publicering.

Gullbekk, Rullestad och i Calvo, (2013) undersökte däremot specifikt forskarstudenter och deras forskningsprocess, både genom en systematisk litteraturöversikt och fokusgrupper. I rapporten pekar de bland annat på att forskarstudenternas behov skiljer sig åt beroende på ämnestillhörighet, disciplin och forskningsfråga, och att det därför är viktigt att bibliotekets stöd integreras i utbildningsprocessen. I Drachen et al. (2011) undersöks forskarstudenters informationspraktiker och vad det har för implikationer för bibliotekets tjänster. De rekommenderar bland annat att erbjuda rätt support vid rätt tillfälle och korta specialiserade kurser tidigt i forskarutbildningen (ibid). Dessutom lyfter de fram att skillnader i doktorandernas forskningsprocesser behöver tas om hand:

We found differences in the PhD workflow which might be disciplinary, local, or individual. These need to be taken into account when developing, improving, or marketing library services for this target group and researchers in general. Failure to do so will lead to services being overlooked, disregarded, or considered irrelevant.” (Drachen et al., 2011, s 2)

Att biblioteken behöver bli bättre på att kommunicera sina tjänster till forskare och forskarstudenter är något som återkommer i flera av rapporterna. Vi har utöver vikten av att synliggöra bibliotekets utbud tagit fasta på olikheterna mellan discipliner, bredden av stöd inom biblioteksverksamheten och att inte fastna i enbart publiceringsstöd när man talar om forskarstöd. Det är viktigt att ha en specialiserad och individnära support med en tydlig förankring i forskarutbildning som utbildning.

Doktorandernas sammanhang på Malmö högskola

Doktorander på Malmö högskola är antagna till ett av 16 forskarutbildningsämnen. Statistik om vilka doktoranderna är och hur situationen ser ut sammanställs varje år i årsredovisningen. År 2015 (Årsredovisning 2015 Malmö högskola, 2016) kan man se att högskolan har 223 aktiva doktorander, varav 43 var nyantagna under 2015. Går man bakåt i tiden ligger antalet nyantagna på i genomsnitt 30-40 doktorander per år. Flest antal aktiva doktorander finns inom Fakulteten för Lärande och samhälle och Odontologiska fakulteten. Strukturen för respektive fakultets forskarutbildningar skiljer sig något åt. Inom odontologi blir doktoranden antagen till forskarutbildningsämnet odontologi medan exempelvis Fakulteten för Lärande och samhälle har fyra olika inriktningar för sina doktorander.

Aktiva doktorander per fakultet, 2011–2015

Figur 2. Antal doktorander per fakultet.

Ett annat sätt att få överblick är att se på antalet utexaminerade doktorander per forskningsområde (Figur 2.). Dessa doktorander kommer biblioteket ofta i kontakt med i slutskedet av utbildningen i samband med publicering och tryckning av avhandlingen. De olika ämnesområdena har olika traditioner (jmf Jacobsson & Gillström, 2008; Peixoto, 2014) vilket bland annat får betydelse för om avhandlingen är en sammanläggning eller monografi. Under 2015 var andelen sammanläggningar större än andelen monografier. Inom odontologi och Hälsa, vård och välfärd skrevs enbart sammanläggningsavhandlingar. Däremot är det fortfarande monografier som dominerar inom de mer samhällsvetenskapliga och humanistiska områdena på Malmö högskola. En ökning av antalet sammanläggningsavhandlingar sker överlag i Sverige (Jacobsson & Gillström, 2008). I samband med publicering av artiklar i en sammanläggningsavhandling behöver doktoranderna tänka på upphovsrätt och Malmö högskolas open access-policy samtidigt som det också finns inomdisciplinära strukturer som har betydelse för valet av tidskrift. Såväl för sammanläggning som monografi finns det utseendemässiga krav och Malmö högskolas grafiska profil och avhandlingsmall att ta hänsyn till.

Antal examina i forskarutbildning 2013–2015

	2015	2014	2013
Odontologi	6,0	4,5	4,0
Biomedicinsk vetenskap	1,0	2,5	1,0
Hälsa, vård och välfärd	3,0	7,0	2,0
Idrottsvetenskap	0,5	1,5	1,0
Nya medier, offentligheter och gestaltungsformer	4,0	4,0	0
Utbildningsvetenskap	4,5	4,0	2,0
Migration, urbanisering och samhällsomvandling	0	0	0
Examina vid andra lärosäten	5,0	2,5	5,5
SUMMA	24,0	26,0	15,5

Figur 3. Antal examina från forskarutbildningen per forskarutbildningsområde 2013-2015, licentiat räknas här som en halv ”poäng”.

Forskarutbildningarna på Malmö högskola organiseras på lite olika vis. Det finns seminarierier med olika inriktningar där doktorander och forskare möts för att presentera och diskutera forskning. Vissa doktorander tillhör dessutom en nationell forskarskola. Forskarskolorna skapar förutsättningar för doktoranderna att få ta del av en större forskningsmiljö, ibland till och med större än det lokala lärosätets. Det finns exempelvis en *Forskarskola för yrkesverksamma inom hälsa, vård och välfärd*, liksom en satsning på yrkesverksamma lärare. Andra doktorander finansieras av en annan arbetsgivare, till exempel Malmö stad. Siffror från 2014 visar att cirka hälften av Malmö högskolas doktorander har en annan finansiering än renodlad doktorandanställning med statsbudgetmedel (Jönsson, 2015). Malmö högskola hör till de lärosäten som har störst andel doktorander med en annan form av anställning (Forskarutbildningsutskottet - Rekommendationer för den högskole-gemensamma nivån – med åtgärdsprogram, 2015). Detta kan ha betydelse för hur förtrogna doktoranderna är med stödfunktionerna vid Malmö högskola och hur mycket de själva är på plats.

En genomläsning av de olika forskarutbildningsprogrammets kursplaner och doktorandhandböcker visar att det krävs olika antal kurspoäng utöver avhandlingsarbetet för att examineras som doktor. Spännvidden kan vara som i den allmänna studieplanen för historia och historiedidaktik där det ingår 75 högskolepoäng kurser varav hälften är obligatoriska (Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i Historia och historiedidaktik vid Malmö Högskola, 2014) till den allmänna studieplanen för odontologi där det ingår 40 högskolepoäng, varav hälften ska vara i så kallade generiska kurser där man tydligt hänvisar till det gemensamma utbudet på Malmö högskola (Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i ämnet odontologi, 2014). Olikheter mellan forskarutbildningarna syns därmed redan i de allmänna studieplanerna. Utöver dessa skriver varje doktorand en individuell studieplan där hela doktorandprojektet struktureras enligt en gemensam mall på Malmö högskola.

I de interna utvärderingar som gjorts av alla forskarutbildningar på Malmö högskola under 2013-2015 framhölls bland annat betydelsen av introduktionen till högskolan samt att all information ska finnas på engelska, särskilt eftersom andelen internationella doktorander är

hög (Forskarutbildningsutskottet - Rekommendationer för den högskole-gemensamma nivån – med åtgärdsprogram, 2015).

Vi kontaktade nyantagna doktorander för ett individuellt möte för att få reaktioner och frågor att använda i utvecklingen av bibliotekets stöd. Som underlag för mötet använde vi en skiss över forskningsprocessen (Figur 4.) och en skiss över informationssökningsprocessen som vi bad doktoranderna reflektera kring.

Figur 4. Schematisk bild av forskningsprocessen.

Deras beskrivningar utgjorde ett viktigt underlag för att få ytterligare förståelse för deras sammanhang samtidigt som de gav feedback på vad biblioteket kan erbjuda. Det är tydligt att doktorander ibland behöver ganska basala genomgångar av vad vi erbjuder, framför allt om det var länge sedan de studerade. Det är heller inte alltid som de gått sin grundutbildning på Malmö högskola. Vad i stort sett alla vill ha hjälp med/är intresserade av är informationssökning (på lite olika sätt), referenshantering och avhandlingsmallen. Även digitala analysverktyg som kan kopplas till deras metoder nämndes. Många betonar också vikten av att få hjälp vid rätt tidpunkt i forskningsprocessen. När det gäller mer allmän information önskar flera att den kom tidigt i doktorandutbildningen.

Vi har tagit fasta på att de nyantagna doktoranderna vid Malmö högskola ska få en snabb introduktion och att engelska är primärspråket i kommunikationen eftersom andelen internationella doktorander är stor. Behoven som finns bland Malmö högskolas doktorander liknar dem från tidigare rapporter, men det var än tydligare att det personliga mötet gav en direkt möjlighet att svara på det specifika behovet i stunden och att dessa var olika beroende på forskningsprojekt, anställningsform, ämne etc. För en del forskarutbildningar är kontaktytan mot biblioteket stor, där vi på biblioteket genom möten över en längre tid skaffat oss en bild av vad som efterfrågas. Andra ämnen är nyare, och där kommer vi att behöva fortsätta undersöka doktorandernas behov, ämnenas förutsättningar och arbeta mer med att skapa kontakter. Eftersom doktoranderna i olika hög utsträckning är på plats i Malmö, och mer ofta än sällan har ett pressat schema, behöver vi också fundera på hur vi kan erbjuda vårt stöd mer oberoende av tid och plats – streamade seminarier, handledning online, och mer medierat material som är tillgängligt 24/7, ”just in time”.

Design av bibliotekets stödstruktur

I arbetet med forsknings- och forskarstöd ingår tjänster och kompetenser från alla delar av bibliotekets arbete (Voog et al., 2013; Aspegren, 2014; Gullbekk et al., 2013). Under 2014 gjordes en sammanställning av dåvarande Bibliotek och IT:s tjänster. Vi använde den för att extrahera en första lista med beskrivningar av tjänster som vi sedan kunde relatera till doktorandernas behov såsom vi hade identifierat dem. Vi utgick även från de olika komponenterna i kursen *Att söka vetenskaplig information*. Kursen var konstruerad med en tydlig progression – lärandemål, examination och aktiviteter knöts samman och byggdes på vid seminarier under flera veckor, till exempel ingick moment om att konstruera en systematisk sökning (*Att söka vetenskaplig information*, 2011). Tillsammans med dessa underlag användes den förenklade bilden av forskningsprocessen för att diskutera hur olika typer av stöd och tjänster kan vara relaterade till olika delar i processen.

Modelleringen skedde i ett antal iterationer (första version, bearbetning, diskussion och ny version) med hjälp av workshops inom projektet samt tillsammans med övrig bibliotekspersonal vid ett tillfälle. En lärdom var att forskningsprocessen i det här fallet snarare är användbar för att identifiera behov än för att beskriva ett konkret utbud i förhållande till en process. När man tar steget från att ha en sammanhängande kurs såsom *Att söka vetenskaplig information* till att erbjuda separerade aktiviteter blir progressionstänkandet mellan respektive del mer beroende av varje individs lärandeprocess. Redan inledningsvis konstaterade vi att forskarutbildning måste hanteras i plural och det blev också tydligt i underlagen om Malmö högskolas doktorander. Det gör att det är svårare att skapa en struktur som kan beskrivas som *en* process med hjälp av den schematiska strukturen i forskningsprocessen och som ser likadan ut för alla doktorander. Till exempel kan en nyantagen doktorand i odontologi behöva fördjupa sin kunskap i metoden systematiska sökningar tidigt i sin doktorandtid medan en doktorand i urbana studier med bas som yrkesverksam behöver få koll på hur man enkelt kommer åt bibliotekets informationsresurser hemifrån. Det är inte heller så att det finns enbart en logisk ordningsföljd för alla komponenterna även om det finns relationer dem emellan och vissa aktiviteter vinner på att bygga på varandra.

Vi landade i att beskriva utbudet i form av en karta över stödstrukturen som visar på alla olika delar av bibliotekets stöd, och som kan förändras efter hand som doktorandernas behov ändras. Kartan är tänkt att fungera som ett internt stöd och är en sammanfattning av vad vi erbjuder, eller kan erbjuda, i form av seminarier, workshops och handledningar inom områdena Introduktion, Tillgång till informationsresurser, Informationssökning, Vetenskaplig kommunikation, Referenshantering, Forskningsdata. Dessutom beskrivs de högskolegemensamma forskarutbildningskurserna vi hittills samarbetat med.

Aktiviteter i stödstrukturen kan sedan utformas så att biblioteket kan stödja forskarstudentens lärande på flera olika plan: både individuellt och i grupp, eller tillsammans med andra från samma ämne. Dessutom kan lärandet ske i olika former: individuell handledning, workshops, seminarier etc. Vi har goda erfarenheter av möten mellan

Vi har också skapat en ny rutin där alla nyantagna doktorander kontaktas och erbjuds en introduktion till bibliotekets service och tjänster. Vi använder oss av en väl beprövad struktur från bibliotekets verksamhet för handledningsbokningar. Upplägget bygger på att skapa ett första personligt möte med biblioteket och behöver därmed inte vara specialiserat. Alla bibliotekarier kan därför ta sig an ett doktorandmöte.

Aktionsforskningens fördelar blev tydliga då vi tillsammans med forskarstudenter och kollegor kunde testa och utforska områden och aktiviteter, för att därefter utvärdera och bygga vidare redan under projektiden.

Bibliotekets utbud för dig som är doktorand

23/9 Strategic publishing for TS

16/9 Keep track, get organized [reference management]

18/10 Searching in educational science databases

6/10 Be visible – Research ID:s and Social networks for academics

Figur 6. Webb sidan med aktiviteter

För att kunna presentera bibliotekets stöd för forskarstudenterna på ett bra sätt behövdes något mer än kartan över vårt utbud. Målet var att både göra det på ett sätt som är tydligt och överblickbart för doktoranderna och samtidigt lätt för biblioteket att uppdatera och administrera. Lösningen är en plattform i form av en webbsida för att kommunicera utbudet av aktiviteter (Figur 6.). Här testar vi att använda en extern webblösning Eventbrite (Eventbrite, 2016) för respektive aktivitet – där kan man hantera anmälningar och beskriva varje aktivitets innehåll och lärandemål (Figur 7.).

FRI 16 SEP AT 09:00

Keep track, get organized

By: Malmö University Library

FREE

REGISTER

Quit copy-pasting and create your own reference database.

Learn about the benefits of using a reference management program already from the start of your research process. Malmö University Library offers you an opportunity to develop your skills in reference management, from collecting and organizing your references to using them when writing.

The seminar will cover:

- A general introduction to different reference management programs.
- How to start your own library of references in one of the programs presented.
- How to use the system during different steps in your research process.

Learning outcomes:

- Understanding the benefits of using a reference management programme from start.
- Be familiar with different reference management systems.

Figur 7. Exempel på en aktivitet i Eventbrite

Plattformen kan också fylla en dubbel funktion genom att den synliggör kompetenser och former av stöd som biblioteket erbjuder illustrerade genom överblicken man får genom aktivitetsutbudet på webbsidan.

Organisation av doktorandstödet och utbudet

Vi har tagit fasta på att doktorander går en utbildning och det är doktorandens lärande vi ska stödja. Därför förankras detta arbete i vår organisation genom ett arbetslag i Malmö högskolas biblioteksorganisation under team undervisning (Figur 8.). Grupperingen benämns arbetslag forskarutbildning och förkortas arbetslag FU.

Arbetslag FU ansvarar för programläggningen av utbudet, kommunikation av utbudet till doktoranderna, utvärdering och uppföljning. En huvudpoäng är att aktiviteten ska ligga i den del av organisationen där kompetensen och arbetet med stödfunktionen finns. Till exempel ligger handledningsbokning för en nyantagen doktorand i team service och möten, seminarium om strategisk publicering i team publicering och bibliometri, och workshop om systematiska sökningar i lärarlaget för medicin.

Figur 8. Malmö högskolas biblioteksorganisation med avdelningar, team och arbetslag FU inplacerat. Fler arbetslag finns på liknande vis under andra team.

Ett resultat från projektet är att biblioteket kunde utforma en rutin för att ta fram information om nyantagna doktorander ur det studieadministrativa verktyget Ladok, för att inte vara beroende av de centrala sammanställningarna som görs med längre intervaller. Detta tillhör också arbetslagets uppgift och används för att omvärldsbevaka hur doktorandtillströmningen ser ut och sedan tillhandahålla underlaget till handledningsansvariga som distribuerar det till bibliotekarierna.

Arbetslag FU är mer en samordnarfunktion än en faktisk utförare av aktiviteterna som sådana. Vi vill utvärdera detta och ser det som en del av hur vi har arbetat, inspirerat av aktionsforskning.

Diskussion och fortsatt arbete

Det är viktigt att tydligt synliggöra de olika typer av stöd som biblioteket kan erbjuda. Det kan vara allt från tillgång till litteratur och informationsresurser till pedagogiskt stöd i form av användning av olika digitala redskap eller att öka förståelsen för publiceringslandskapet och open access. Litteratursökning och omvärldsbevakning kan se olika ut i början och i slutet av ett projekt. Användning av olika programvaror för analys eller arbete med empiri kanske sker koncentrerat under en viss period och posterproduktion och bildbehandling är något man

behöver stöd med inför en konferens. Den här typen av stöd är ett komplement till handledarens och forskningsmiljöns stöd.

Det är inte nödvändigt att samma stöd kommer vid samma tidpunkt i forskarutbildningen för varje doktorand. Idén att närma sig forskarutbildningen som en process i likhet med forskningsprocessen med en projektplan och progression bidrar däremot till att identifiera det stöd biblioteket kan erbjuda doktorander i avgränsade tematiska områden. En slutsats är dock att progression blir svårt att skapa genom aktiviteterna i utbudet av doktorandstöd. De tematiska områdena hör ändå ibland ihop och det kan finnas relationer eller beroenden mellan dem. Det ska därför vara möjligt för doktoranden att lätt ta reda på när och vad som erbjuds för att skapa sin egen process och progression. En förutsättning för detta är återkommande kontakter mellan bibliotekets personal och doktoranderna mot bakgrund av de olika faserna och behoven under doktorandens studietid. I projektet fokuserar vi på strategier för dessa kontakter samt att skapa en tydlig struktur för vilken typ av stöd man som doktorand kan utnyttja.

Genom att gå från en kurs som är fokuserad på informationssökning med ett fåtal involverade bibliotekarier och som gavs en gång per år, till en stödstruktur med ett tematiskt utbud kan en större del av bibliotekets expertis utnyttjas. De olika hemvisterna för stödfunktionerna blir ansvariga för att genomföra en aktivitet. Vi kan på så vis kombinera kunskap om forskningsprocessen, forskarutbildningen, ämnesförankring och bibliotekariernas specialistkompetens. Det integrerande perspektivet genomförs också genom att biblioteket står för moment i de gemensamma kurserna för doktorander på Malmö högskola. Dessa tas fram i samråd med kursansvarig på samma sätt som vi arbetar med förankringen i grundutbildningarna.

Ett problem som kan uppstå när man lämnar det tidigare kursupplägget är att förankringen i en fördjupad förståelse för informationssökning och informationskompetens går förlorad. Det är lättare att skapa en sådan förankring med kursdeltagare som följer ett planerat förlopp.

En viktig aspekt är det individuella mötet och att skapa personliga relationer. Det lyftes fram i flera av de rapporter som undersökt forskare och doktoranders behov (Aspengren, 2014; Gullbekk et al., 2013; Voog et al., 2013) och i våra möten med doktorander. Vi tror att över tid kan erbjudandet om att träffa en bibliotekarie inledningsvis i forskarutbildningen få betydelse för att etablera en tydligare kunskap hos Malmö högskolas forskare om vilken slags hjälp som finns och när man kan få den. Dessutom kan samarbeten vid projektansökningar eller andra situationer längre fram i en forskares karriär underlättas när biblioteket utvecklar sin kunskap om olika discipliners praktiker (jmf Palmer et al., 2009; Peixoto, 2014).

Antalet doktorander på Malmö högskola är i dagsläget inte fler än att det är hanterbart för biblioteket att erbjuda ett individuellt möte. Nyligen har Malmö högskola fått löfte om att bli universitet 2018. Det kan ha betydelse för hur biblioteket arbetar med stödet till doktorander, vilket egentligen bara ännu mer pekar på hur användbart det är att arbeta genom aktionsforskning och i cykliska processer. När man inte ser varje aktivitet som avslutad, utan enbart som en ny version som kan utvärderas, hoppas vi att övergången från projektslut till

praktik går fort och att förändringsprocessen som startat fortsätter även efter att projektet är avslutat. Det är detta vi uppfattar att aktionsforskning tydligt bidrar med.

Stödet till doktorander går dessutom inte helt att urskilja från stödet till forskare i allmänhet och vi skulle vilja fortsätta arbetet med att förtydliga forsknings- och forskarstödet på ett sätt som gör det förståeligt och lättillgängligt. Med hjälp av nyvunna erfarenheter tillsammans med doktoranderna kan vårt utbud för forskare och doktorander fortsätta förankras i deras vardag och kommuniceras på ett tydligt vis så att det blir enkelt för dem att få stöd när det är aktuellt. Det är egentligen bara en ny iteration av projektet som har startat nu när utbudet av doktorandstöd presenteras på ett samlat vis.

Litteraturförteckning

- Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i ämnet odontologi.* (2014). Malmö: Malmö högskola. Hämtad från [https://www.mah.se/upload/FAKULTETER/OD/Forskning/Allm%c3%a4n studieplan 2014 final \(2\).pdf](https://www.mah.se/upload/FAKULTETER/OD/Forskning/Allm%c3%a4n_studieplan_2014_final_(2).pdf)
- Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i Historia och historiedidaktik vid Malmö Högskola, 2014-04-11.* (2014). Malmö: Malmö högskola. Hämtad från https://www.mah.se/upload/FAKULTETER/LS/Forskning/Dokument/ASP_HHDI.pdf
- Aquilonius, E., Gullberg, M., Krook, S., Lindholm, J., & Tapia, P. (2008). *Forskarservice - en utredning om Bibliotek och ITs verksamhet riktad mot högskolans forskning.* Malmö högskola, Bibliotek och IT. Hämtad från <http://hdl.handle.net/2043/6118>
- Aspengren, S. (2014). *Projekt förnyat forskarstöd - Kartlägningsrapport.* Göteborg: Göteborgs universitetsbibliotek.
- Bent, M., Gannon-Leary, P., & Webb, J. (2008). Information Literacy in a researcher's learning life: the seven ages of research. *New review of Information Networking*, 13(2), 81–99.
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna.* Lund: Studentlitteratur.
- Eventbrite. (2016). Hämtad från <https://www.eventbrite.com/>
- Forskarutbildningsutskottet - Rekommendationer för den högskole-gemensamma nivån – med åtgärdsprogram.* (2015). Malmö: Malmö högskola.
- Drachen, T. M., Larsen, A. V., Gullbekk, E., Westbye, H., & Lach, K. (2011). *Information behaviour and practices of PhD students.* Hämtad från <https://hal-hprints.archives-ouvertes.fr/hprints-00599034>
- Gullbekk, E., Rullestad, T., & i Calvo, M. C. T. (2013). *PhD candidates and the research process: The library's contribution.* Universitetsbiblioteket i Oslo.
- Idépapper om informationskompetens.* (2012). Malmö högskolas bibliotek. Hämtad från <http://www.mah.se/Bibliotek/Bibliotekets-undervisning/Idepapper-om-informationskompetens/>
- Jacobsson, G., & Gillström, P. (2008). *Doktorandspegeln 2008.* Stockholm.
- Jönsson, P. (2015). Om forskarutbildning vid Malmö högskola - en bakgrund 2015-05-18. Malmö: Malmö högskola.
- Knorr-Cetina, K. (1999). *Epistemic cultures : how the sciences make knowledge.* Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Kursplan Att söka vetenskaplig information.* (2011). Malmö högskola. Hämtad från http://www.mah.se/PageFiles/975/Att%20söka%20vetenskaplig%20information_kursplan.pdf
- Lindén, J., & Helin, P. (1998). *Handledning av doktorander.* Nora: Nya Doga.
- Palmer, C. L., Teffaue, L. C., & Pirmann, C. M. (2009). *Scholarly Information Practices in the Online Environment: Themes from the Literature and Implications for Library Service Development.* Report commissioned by OCLC Research.
- Peixoto, A. (2014). *De mest lämpade : en studie av doktoranders habituering på det vetenskapliga fältet.* Göteborg: Göteborgs universitet. Hämtad från <http://hdl.handle.net/2077/35675>
- Reason, P. & Bradbury, H. (red.) (2008). *The SAGE handbook of action research: participative inquiry and practice.* Los Angeles, [Calif.]: SAGE.

Voog, H., Arnebrant, K., Bank, M., Eltén, A., Johnsson, M., Kjellberg, S., ... Zettergren, A.-S. (2013). *Tillgänglighet, närhet och synlighet – gemensamma utmaningar för LUB-nätverket för att möta forskares behov av stöd vid Lunds universitet*. Lunds universitets bibliotek (LUB). Hämtad från <http://lup.lub.lu.se/record/3404879/file/3404888.pdf>

Årsredovisning 2015 Malmö högskola. (2016). Malmö: Malmö högskola.